

ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНСЬКОЇ ТА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

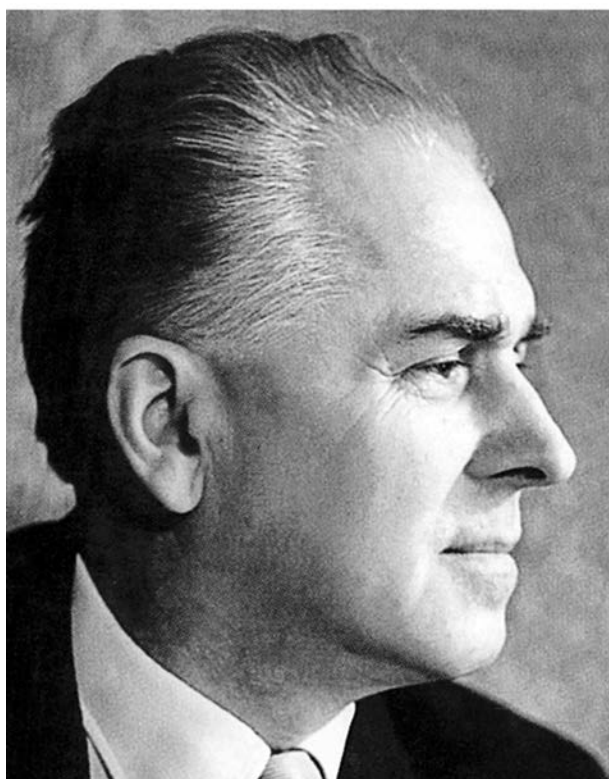
Павло
ТИЧИНА
Максим
РИЛЬСЬКИЙ

ВИБРАНЕ

Харків
«Фоліо»
2017

Павло
ТИЧИНА

* * *

СОНЯЧНІ КЛАРНЕТИ

1918

НЕ ЗЕВС, НЕ ПАН...

Не Зевс¹, не Пан², не Голуб-Дух³, —
Лиш Сонячні Кларнети⁴.

У танці я, ритмічний рух,
В безсмертнім — всі планети⁵.

Я був — не Я. Лиш мрія, сон.
Навколо — дзвонні згуки,
І пільми творчої хітон⁶,
І благовісні руки.

Прокинувся я — і я вже Ти:
Над мною, підо мною
Горять світи, біжать світи
Музичною рікою.

І стежив я, і я веснів:
Акордились планети.
Навік я взнав, що Ти не Гнів, —
Лиш Сонячні Кларнети⁷.

1918

ЗАКУЧЕРЯВИЛИСЯ ХМАРИ...

Закучерявилися хмари. Лягла в глибінь блакить...⁸

О милий друже, — знов недуже —

О любий брате, — розіп'яте —

Недуже серце моє, серце, мов лебідь той ячить.

Закучерявилися хмари...

Женуть вітри, мов буйні тури⁹! Тополі арфи гнуть...

З душі моєї — мов лілеї —

Ростуть прекрасні — ясні, ясні —
З душі моєї смутки, жалі, мов квітоньки ростуть.
Женуть вітри, мов буйні тури!

Одбивсь в озерах настрої сонця. Снує про давнє дим...
Я хочу бути — як забути? —
Я хочу знову — чорноброву? —
Я хочу бути вічно-юним, незломно-молодим!
Одбивсь в озерах настрої сонця.

І сміх, і дзвони, й радість тепла. Цвіте веселка дум...
Сум серце тисне: — сонце! пісне! —
В душі я ставлю — вас я славлю! —
В душі я ставлю світлий парус, бо в мене в серці сум.
І сміх, і дзвони, й радість тепла.

1917

ГАЇ ШУМЛЯТЬ...

Гаї шумлять —
Я слухаю.
Хмарки біжать —
Милуюся.
Милуюся-дивуюся,
Чого душі моїй
так весело¹⁰.

Гей, дзвін гуде —
Іздалеку.
Думки пряде —
Над нивами.
Над нивами-приливами,
Купаючи мене,
мов ластівку.

Я йду, іду —
Зворушений.
Когось все жду —
Співаючи.

Співаючи-кохаючи
Під тихий шепіт трав
голублячий.

Щось мріє гай —
Над річкою.
Ген неба край —
Як золото.
Мов золото — поколото,
Горить-тремтить ріка,
як музика.

1913

АРФАМИ, АРФАМИ...

Арфами, арфами —
золотими, голосними обізвалися гаї
Самодзвонними:

Йде весна
Запашна,
Квітами-перлами
Закосичена.

Думами, думами —
наче море кораблями, переповнилась блакить
Ніжнотонними:

Буде бій
Вогневий!
Сміх буде, плач буде
Перламутровий...

Стану я, гляну я —
скрізь поточки як дзвіночки, жайворон
як золотий

З переливами:
Йде весна
Запашна,
Квітами-перлами
Закосичена.

Любая, милая —
чи засмучена ти ходиш, чи налита щастям вкрай
Там за нивами:
Ой одкрий
Колос вій!
Сміх буде, плач буде
Перламутровий...

1914

ДЕСЬ НАДХОДИЛА ВЕСНА...

Десь надходила весна. — Я сказав їй: ти весна!
Сизокрилим голубками
У куточках на вустах
Їй спурхнуло щось усмішками —
Й потонуло у душі...

Наливалися жита. — Я сказав їй: золота!
Гнівню брівоньки зламалися.
Одвернулася. Пішла.
Тільки довго оглядалася —
Мовби кликала: іди!

Почали тумани йти. — Я сказав: не любиш ти!
Стала. Глянула. Промовила.
От і осінь вже прийшла.
Так любить? — кажи. Та швидше ж бо! —
Блиснув сміх їй, мов кинджал...

Зажурились під снігом гай. — Я сказав їй: що ж...
прощай!
Враз сердечним теплим сяєвом
Щось їй бризнуло з очей...
Сизокрилою голубкою
На моїх вона вустах!

1917

ЦВІТ В МОЄМУ СЕРЦІ...

Цвіт в моєму серці.
Ясний цвіт-первоцвіт.
Ти той цвіт, мій друже,
Срібляний первоцвіт.
Ах, ізнов, кохана,
Де згучала рана, —
Квітне цвіт-первоцвіт!

Слухаю мелодій
Хмар, озер та вітру.
Я бриню, як струни
Степу, хмар та вітру.
Всі ми серцем дзвоним,
Сним вином червоним —
Сонця, хмар та вітру!

Десь краї казкові,
Золоті верхів'я...
Тільки шлях тернистий
Та на ті верхів'я.
Ходять-світять зорі,
Плинуть хвилі в морі —
В ритмах на верхів'я!

Світ в моєму серці,
Мрій танок, світанок.
Ти той світ, мій друже,
Зоряний світанок.
Я твої очиці,
Зорі, зорениці —
Славлю як світанок!

1917

НЕ ДИВИСЯ ТАК ПРИВІТНО...

Не дивися так привітно,
Яблуновоцвітно.
Стигнуть зорі, як пшениця:
Буду я журиться.

Не милуй мене шовково,
Ясно-соколово.
На схід сонця квітнуть рожі:
Будуть дні погожі.

На схід сонця грають грози —
Будуть знову сльози!
Встали мати, встали й татко:
Де ластовенятко?

А я тут, в саду, на лавці,
Де квітки-ласкавці...
Що скажу їм? — Все помітно:
Яблуневоцвітно.

1918

ПОДИВИЛАСЬ ЯСНО...

Подивилась ясно, — заспівали скрипки! —
Обняла востаннє, — у моїй душі. —
Ліс мовчав у смутку, в чорному акорді.
Заспівали скрипки у моїй душі!

Знав я, знав: навіки, — промені як вії! —
Більше не побачу, — сонячних очей. —
Буду вічно сам я, в чорному акорді.
Промені як вії сонячних очей!

1918

З КОХАННЯ ПЛАКАВ Я...

З кохання плакав я, ридав.
(Над бором хмари муром!)
Той плач між нею, мною став —
(Мармуровим муром...)

Пливуть молитви угорі.
(Вернися з сміхом-дзвоном!)
Спадає лист на вівтарі —
(Кучерявим дзвоном...)

Уже десь випали сніги.
(Над бором хмари муром!)
Розбиті ніжні вороги —
(Мармуровим муром...)
Самотна ти, самотний я.
(Весна! — світанок! — вишня!)
Обсипалась душа твоя —
(Вранішня вишня...)

1917

О, ПАННО ІННО...

О, панно Інно¹¹, панно Інно!
Я — сам. Вікно. Сніги...
Сестру я Вашу так любив¹² —
Дитинно, злотоцінно.
Любив? — Давно. Цвіли луги...
О, панно Інно, панно Інно,
Любові усміх квітне раз — ще й тлінно.
Сніги, сніги, сніги...

Я Ваші очі пам'ятаю,
Як музику, як спів.
Зимовий вечір. Тиша. Ми.
Я Вам чужий — я знаю.
А хтось кричить: ти рідну стрів!
І раптом — небо... шепіт гаю...
О ні, то очі Ваші. — Я ридаю.
Сестра чи Ви? — Любив...

1915

Я СТОЮ НА КРУЧІ...

Я стою на кручі! —
За рікою дзвони:
Жду твоїх вітрил я —
Тінь там тоне, тінь там десь...

Впливають хмари —
Сум росте, мов колос:
Хмари хмарять хвилі —
Сумно, сам я, світлий сон...

Вірю яснозорно —
За рікою дзвони:
Сню волосожарно¹³ —
Тінь там тоне, тінь там десь...

Припливеш, приплинеш —
Сум росте, мов колос:
З піснею про сонце! —
Сумно, сам я, світлий сон...

1918

ТАМ ТОПОЛІ У ПОЛІ...

Там тополі у полі на волі
(Хтось на заході жертву приніс)
З буйним вітром, свавольним і диким,
Струнко рвуться кудись в далечінь...

Йду в простори я, чулий, тривожний
(Гасне день, облітає, мов мак).
В моїм серці і бурі, і грози,
Й рокотання — ридання бандур...

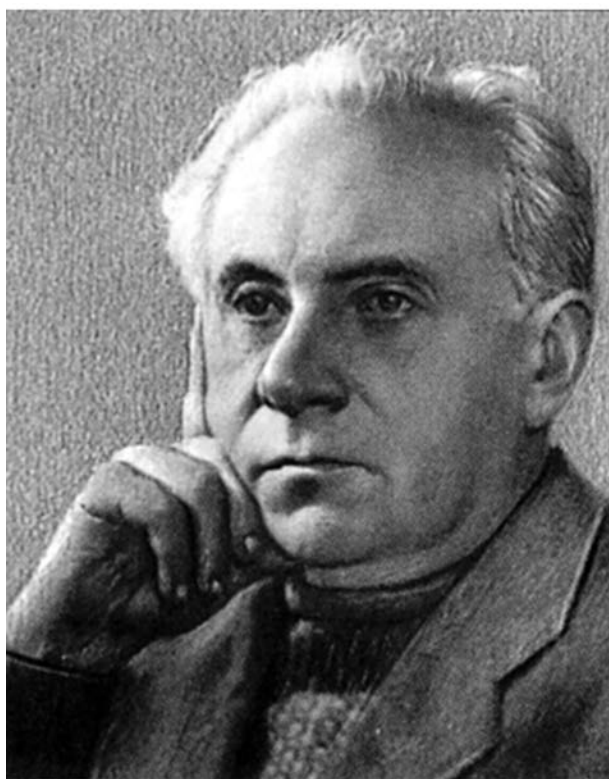
Хилить вітер жита понад шляхом
(Ой там хмара похмура з півдня).
І так смутно, так сумно співає —
Тільки перепел б'є десь у дзвін...

Моя пісне, вогниста, шалена
(Креше небо і котить свій гнів),
Ах, розбийся на світлі акорди,
Розридайсь — і затихни, як грім...

1916

Максим РИЛЬСЬКИЙ

* * *

ЗІ ЗБІРКИ «ПІД ОСІННІМИ ЗОРЯМИ»¹

Лірики книжка друга

1918

Ходжу-блуджу по городу
Великому, великому...
Розкрив би я своє серце,
Та нікому, та нікому².

*П. Куліш*³

* * *

Спи в своїй білій постелі!
Вітер берези смутні
Хилить в солодкій дрімоті,
В тихому сні.

Шепче осика незмінно,
Місяць мовчить в вишині...
Хай тобі щастя присниться
В тихому сні!

* * *

Білий сніг, вино червоне,
Любі лица й голоси;
Злотогриві линуть коні
До далекої краси.

Плине вечір невловимий
На огненних полозках
По блакиті незміримій,
Що для нас — єдиний дах.

В'ються коні, мають гриви,
Б'ється радість у серцях, —
І в щасливі переливи
Виливається в піснях.

* * *

Викочуйте бочки вина,
Дзвоніть криштальними чарками!
Нехай, як грім, гуде луна
І грають очі блискавками!

Цілуйтеся, ловіть пісні,
І над криницею живою
Уста схиліте огняні,
Красу зливаючи з жагою!

Фіалками засипте стіл,
Цвітіте, квітами повіті, —
І золото величних стріл
Вам сонце кине із блакиті.

* * *

Волосся димом золотим
Спада на чоло, —
І плинуть в захваті яснім
Зірки навколо.

Тебе любить, усе забудь! —
Ти зрозуміла? —
Єднає нас єдина путь,
Єдина сила.

Музики повно, кожна мить —
Блискуче коло!
Волосся ясно золотить
Високе чоло.

* * *

Я так тебе люблю, що не втримаю сліз.
В молитві хиляться натомлені коліна...
Я так тебе люблю, що білий шум беріз
І небо голубе — для мене домовина.

Знов бачу ті поля, серед яких я зріс.
Де вперше я ридав, де вперше я сміявся, —
Але я ще не знав таких горючих сліз,
І сміхом я таким іще не заливався.

* * *

Чи я за усміх пустотливий
Тебе люблю?
Чи днів далеких переливи
В тобі ловлю?
Чи ти моя, чи це омана?
І звідкіля
Спливає знов обітована
Моя земля?
Невже по довгім мандрюванні
Я те знайшов,
Чим платить за віки страждання
У мент любов?

* * *

Коли на могилі моїй
Зелена затужить трава, —
Читатиме хтось ці пісні,
Нескінчені тихі слова,
І скаже: він жив і горів, —
А що ж зосталось по йому?
Чи він не зогнив, як усі?
Чи ночі розвіяв п'їтьму?
Читачу! Вглибися у те,
Чим я свою пісню зогрів,
І може, почувеш ти щось,
Що більше од згуків і слів.

І може, як птах в вишині,
Побачивши брата свого,
Затужить твій втомлений дух
І кине свій клич до мого!

Побачиш ти в пісні моїй
Луну своїх власних надій...
Читачу! Поглянь, усміхнись:
Я твій, я не вмер, я живий!

* * *

Я жду од тебе слова,
А сам як ніч мовчу,
І в шелесті діброви
Я чую дзвін плачу.

В чеканні я схилився,
А ти мовчиш, як день,
Що влітку натовмився
Од щастя і пісень.

* * *

Ці яблука так передчасно спілі,
І передчасна в серці тишина,
І рівнії берези пожовтіли,
І літо промина.

Недавно солов'ї в завітчаній долині
Сміялись вогко, славили любов...
Нема недавнього. А те, що нині, —
Чи прийде знов?

* * *

Може, й справді в ту єдину нічку
Я тебе любив?
Пам'ятаю і червону стрічку,
І очей блакитний перелив.

Пам'ятаю й тугу солов'їну
В глибині завітчаних гаїв...
Може, й справді в нічку ту єдину
Я любив?

ІВАНОВІ КОСИНИНУ⁴

З тихих струн злетіли птиці
І шепочуть таємниці
Про далекий білий острів серед хвиль і бурунів,
Про далеку пристань мрії,
Де забутий цвіт леліє,
Цвіт минулих, чистих днів.

Тихше... тихше... крила впали...
Струни ніжно заспівали,
Що над нами ясний янгол свій пречистий вид схилив,
Що і нас ще не забули,
Що і нашу тугу вчули
Серед хвиль і бурунів.

* * *

Переспіло-солодка малина,
Небо глибше, ніж небо весною,
І музика — не світло-невинна,
А мережана муками-грою.

Глянь: на сонці і пеститься, й мліє
Переспіло-солодка малина,
І схиляється, і червоніє,
Прославляючи сонце єдине.

Все тонке, ніби та паутина,
Що поживклу любов повиває...
Переспіло-солодка малина,
Тихих птиць чужоземнії зграї.

Давні мрії душа зустрічає,
Наче мати єдиного сина, —
І безмовно стебло нагинає
Переспіло-солодка малина.

ЗМІСТ

Два світлі генії поезії. *Леонід Ушкалов* 3

Павло ТИЧИНА

Сонячні кларнети	
Не Зевс, не Пан...	21
Закучерявилися хмари...	21
Гаї шумлять...	22
Арфами, арфами...	23
Десь надходила весна...	24
Цвіт в моєму серці...	25
Не дивися так привітно...	25
Подивилась ясно...	26
З кохання плакав я...	26
О, панно Інно...	27
Я стою на кручі...	27
Там тополі у полі...	28
Гаптує дівчина...	29
Квітчастий луг...	29
Ой не крийся, природо...	30
Іще пташки....	31
Світає...	31
Енгармонійне	32
Ходять по квітах...	33
У собор	34
Пастелі.	35
А я у гай ходила...	36
Хтось гладив ниви...	37
На стрімчастих скелях...	37
По хліб шла дитина...	38
Одчиняйте двері...	39
Скорбна мати	39
По блакитному степу...	41
Хор лісових дзвіночків	42

Зелена неділя	43
Війна.	43
Дума про трьох вітрів...	44
Золотий гомін	47
Плуг	
Плуг	52
Сійте...	53
І Бєлий, і Блок...	53
На майдані...	54
Як упав же він...	54
Перезорюють зорі...	55
І буде так...	55
Міжпланетні інтервали...	56
Зразу ж за селом...	56
На могилі Шевченка	57
Мєсія	59
Із циклу «Сотворіння світу».	60
Листи до поета	61
Мадонно моя...	63
Псалом залізу	65
Ронделі.	67
26.II (11.III)	68
Я знаю...	68
Гнатові Михайличенку	69
Один в любов...	69
Плюсклим пророкам	70
Палить універсали...	71
Замість сонетів і октав	
«Уже світає, а ще імла...».	72
Осінь	72
Антистрофа («Дорослі й семилітні...»).	73
Тєрор	73
Антистрофа («Аєроплани й усе довершенство техніки...»)	73
Лю	74
Антистрофа («Іще й тоді, як над безмежною водою...»)	74
Найвища сила	75
Антистрофа («Я ніколи не покохаю жінку, котрій бракує слуху...»)	75
Ритм	75
Антистрофа («Налила голодним дітям молока...»)	76
Евое!	76
Антистрофа («Приставайте до партії, де на людину дивляться...»)	76
Хто скаже	77
Антистрофа («Трава росте, де захоче...»)	77
Шовіністичне	77

Антистрофа («Праві йдуть назад, але голову намагаються держати вперед...»)	77
Іспит	78
Антистрофа («Найглибший, найвеличніший і разом з тим найпростіший зміст...»)	78
Порожнеча	78
Антистрофа («Місто в мальованих плакатах...»)	79
Кукіль	79
В космічному оркестрі	80
Сковорода	
Allegro giocoso	90
Grave	97
Risoluto	102
Finale	112
Зі збірки «Вітер з України»	
Вітер з України	119
Плач Ярославни	120
Надходить літо...	123
Кожум'яка	124
Три сини	125
Ходить Фауст...	126
Голод	127
Відповідь землякам	128
За всіх скажу...	129
Великим брехунам	130
Перед пам'ятником Пушкіну в Одесі	131
Осінь така мила...	131
Повітряний флот	132
Ми кажемо...	133
Весна	134
La bella Fornarina	134
Хмари кругом облягли...	135
Клеон і Діодот	136
З мого шоденника	137
Живем комунною	139
Вулиця Кузнечна	142
Захід I	142
Захід II	143
Охляло сонце	143
Великдень	144
Перше травня на Великдень	145
Харків	146
Фуга	148
Зі збірки «Чернігів»	
Стара Україна зміниться мусить	152

Зі збірки «Чуття єдиної родини»	
Чуття єдиної родини	154
Зі збірки «Ми свідомість людства»	
Іній	156
Зі збірки «Срібної ночі»	
Срібної ночі	158
Поза збірками	
«Блакить мою душу обвіяла...»	163
«За хвилину котиться хвиля...»	163
«В темряві ночі тополі тріпочуть...»	164
Що місяцю зіронки кажуть...	164
«Я хотів би умерти при заході сонця...»	165
«Зі смутком на серці, з вінком на чолі...»	165
Ви знаєте, як липа шелестить...	166
Чоловік	166
Молодий я, молодий...	167
Де тополя росте....	168
Не бував ти у наших краях!	168
Коли в твої очі дивлюся....	169
«Хоч би чи дощ, чи завірюха...»	169
«Живу, живу — ридаю...»	170
«Я хотів би, коли я умру...»	171
«Я люблю казки чудові...»	171
«Ми — тлі закон священнодійний...»	172
«Гей, іду, іду я полем...»	172
«Я сказав тобі лиш слово...»	173
«— Кохана вмерла...»	174
«Там чути дзвін в бору ялин...»	174
Десь на дні мого серця...	174
«Гармонія світу — офіра безкровна...»	175
«Над озерами...»	176
«З далекого походу...»	176
«Душа моя — послухай!...»	177
«Як не горю — я не живу...»	178
«Озвався дзвін і потонув у присмерковім сумі...»	178
«Читаю душі ваші, наче книги, я...»	178
«Дух народів горить, дух народів — «мов жрець»...»	179
«Інакше плачуть хмари і стогне буйний вітер...»	179
«— Зоставайся, ніч настала...»	180
«Послав я в небо свою молитву...»	181
«Не вірте, люди, снігу...»	181
«І являвся мені Господь...»	182
«Як ударили у дзвони...»	182
«О, я не невільник...»	183
«Огонь життя лелійте...»	184

«Місяцю ясний!..»	184
«Білі голуби злетіли...»	185
«Постали череваті...»	185
«...Дівчинка на призьбі...»	185
«В гаю, в маю, у розмаю в квіти-дзвони задзвоню...»	186
«О, суму, смутку, скільки суму...»	186
«Не розпинаюся, не падаю...»	187
«То не березовий, бузовий...»	187
«Встав на розвідку місяць повний...»	188
«Застібнулось на всі гудзики небо...»	188
«Прийшли до мене в гості...»	189
«Напував коня...»	189
«Трохи не доспиш...»	190
«Так любим спокій, любим сон...»	190
«Пріма й секунда дають...»	190
«Лучок натягла да й орла стріляє...»	191
«Казала травка...»	191
Свобода, рівність і любов	191
«Брати, прощайте! Нових стріч!..»	192
«Струнка та чорноброва...»	192
«Як вийдуть до світання...»	193
«Спочатку йшло ласкаве жовте поле...»	193
Заступ та чорна земля	193
«Листя...»	193
Балетна студія	194
«Микола Леонтович говорить...»	195
«Люблю...»	195
«Так, п'ять віків, п'ять поколінь...»	196
«Покрапали на вербиці...»	196
Весна	196
«Хмурий ранок...»	197
Харків («Мадонни, Ундіни, Гудруни...»).	197
«Хоч як його не проклинай...»	198
«П'ю немов із бутеля...»	199
«...3-під кепки чуб кошлатиться...»	199
«Над моїм вінком балкон...»	199
3 кримського циклу	
Пляж	200
Прорив	201
Сниться й далі	201
За хмарами обвали	202
Ай-Петрі	203
Слався!	204
Курінь	205
На світанню	206
«Де країна Туреччина дивна...»	207

«Я ж не винен, що Анжела...»	208
У лісі.	208
«У вишині...»	209
«Полудень...»	210
«І ось він сам уже стоїть...»	210
«Ми надто злі, ми надто люті...»	211
«Ще ж садки не одцвілися...»	211
«Більше листя падає...»	211
«Жайворонка спів...»	211
«Люди не вертаються...»	212
Берізка	212
«Жити — не боятися...»	213
«Ось ми тут зустрілися...»	213
«На мить склеплю я вії...»	213
«В лікарні я. В палаті темно...»	213
«Мені сниться...»	214
«Природо моя! Що ти хочеш від мене?...»	214
«Як ізнизу вгору дивиться...»	215
Квітень.	215
«А зоря на сході...»	215
«...Що ти скажеш любій неньці?...»	215
«За ручку мати доченьку веде...»	216
«Так тихо сосни стоять...»	216
«Ну, прощайте, сосни!...»	217
«Осокорі...»	217
«Навіщо нам дискутувать...»	217
«І наче десь мила іде, озивається...»	218
На дачі.	218
«Сила камінь випре...»	218
«Як то можна — хоч на мить...»	218
Архіватору-поету	218
«З вікна...»	219
«І дерева, і дерева...»	219
«...Ось вийшов я із хати...»	219
«Я іволгу...»	219
«Осінь...»	220
«Літа біжать, хоч я й не хочу!...»	220
«Кипить осика...»	220
«А між сосон, мов емаль...»	220
«Недавно ж тільки...»	221
«Що ніжніш од молодої...»	221
«Ну як би я міг без твоєї усмішки?...»	221
«Я завше там, де труд, де людно...»	221
Я кличу тебе...	222
«На те я лірик, щоб запитувать...»	222
«І враз...»	222

«Люба...»	223
Під Великодню ніч	223
«Просто з поля, сонце де палило...»	224
«Тільки що 'дцвіли сади...»	226

Максим РИЛЬСЬКИЙ

Зі збірки «Під осінніми зорями»

«Спи в своїй білій постелі!...»	229
«Білий сніг, вино червоне...»	229
«Викочуйте бочки вина...»	230
«Волосся димом золотим...»	230
«Я так тебе люблю, що не втримаю сліз...»	230
«Чи я за усміх пустотливий...»	231
«Коли на могилі моїй...»	231
«Я жду од тебе слова...»	232
«Ці яблука так передчасно спілі...»	232
«Може, й справді в ту єдину нічку...»	232
Іванові Косинину	233
Переспіло-солодка малина...»	233
«Немає більше у листах твоїх...»	234
Останне	234
«Піду мандрівними шляхами...»	234
«Спадає цвіт з каштанів...»	235
«Розвіявся зелений дим з беріз...»	235
«Гуляє, зростає на стінах...»	236
Панна	236
«Під сірий шум дощу пронизливо-смутного...»	236
«Розцвілися садки й одцвіли...»	237
«Нехай я весь в болоті...»	237
«Я говорить би хтів про друге...»	237
М. Н.	238
Хто змалював каштани густолисті...»	238
«Ясно осики шумлять...»	239
«Забула про мене давно ти...»	239
«Ти плакала, дитя, у мене на грудях...»	239
«Я знаю: буде ще багато...»	240
«В самотині перегортаю...»	240
«Ти пішла широкими шляхами...»	241
«Вертаються давнії сльози...»	241
«Ми розійшлись давно — і цим себе зріднили...»	241
Романс	242
Фінал	242
«Над городом німая вишина...»	243
«Осміяний самим собою...»	243
«Я чистий образ Беатріче...»	243

Любов чи ні — не знаю...»	244
«Огні. Шумливий вечір...»	244
Голос отрути	245
Dolorosa	245
Мінорні гами одна по одній...»	245
«Почервонило сонце віти...»	246
Нічна тривога	246
«Надходить вечір синьою стіною...»	246
«О моя тривого невгасима...»	247
«З лукавим поглядом ясным...»	247
Мертва хвилина	248
«Не спалось квітам у тумані ночі...»	248
«Там десь, глибоко, на дні...»	248
«Раба кохання, ти його й не знала...»	249
«В трагікомедії життя...»	249
Зимове скло	249
Н.	250
Мойї Ленорі	250
С. Н.	251
Згаси у серці зло! Розширила над нами...»	251
«І сніжний іней мрій моїх...»	252
«Сьогодні був у мене сатана...»	252
«Старосвітський портрет на стіні...»	252
У Романівському запусі	253
«Мов поцілунок крізь вуаль...»	253
«Ходять тіні по долині...»	253
«В кав'ярні пусто. Гомонять льокаї...»	254
М. В.	254
На флейті	255
«В глибокому затоні...»	255
«Як солодко в північній тишині...»	255
«На тлі зелено-золотого гаю...»	256
«Людські розмови... десь дзвін церковний...»	256
«Старі листи читаю в тишині я...»	256
«Білим цвітом розцвілися сливи...»	257
«Люби природу не як символ...»	257
Згадай, безумче! Світ — не тільки ти...»	258
Холодний вітер	258
«Завидую тобі, морозний супокою!...»	258
«Прийде останній час. Внизу — безмовна річка...»	258
«...Усе це так було...»	259
Рондо	259
Зі збірки «Під осінніми зорями»	
«На білу гречку впали роси...»	261
«Спинилось літо на порозі...»	261
«Сніг падав безшелесно й рівно...»	262

«Весною ми їздили в поле...»	262
«Поле чорніє. Проходять хмари...»	263
«Цвітуть бузки, садок біліє...»	263
«Молюсь і вірю. Вітер грає...»	263
«Як Одисей, натомлений блуканням...»	264
«Осіню дише. По лісі проходять...»	264
«На порозі гість веселий...»	265
«Мій ріг мисливський грає в самотині...»	265
«Яблука доспіли, яблука червоні!...»	266
«Я б склав тобі молитву. Синіє далина...»	266
«Яблуко спіє і падає...»	266
«Ліс в ясних коронках...»	267
«Сніг передчасний розтав, і поля зачорніли з-під снігу...»	267
«Проса покошено. Спустило тихе поле...»	267
«Дрімає дім старий. Кругом гаряче літо...»	268
«Надворі дощ, холодний вітер віє...»	268
«Дощ одшумів. Блакить ясніє...»	269
Д.	269
І дзеркало води, і співи журавлів...»	269
«Лежить в полях блакитний сніг...»	269
«Єсть ім'я жіноче, м'яке і ясне...»	270
Чужоземка	270
«В вічі глянув березень ясний...»	271
«Наша зустріч єдина була...»	271
«Тобі одній, намріяна царівно...»	272
Чорні троянди	272
«Я тільки надпив свою чарку...»	273
Весела серенада	273
«Я не спав — і по моїй кімнаті...»	274
«Під мокрим снігом ліхтарі горять...»	274
Біле й червоне	275
«Коли у грішному вертепі...»	275
Музика.	275
«В високій келії, самотно-таємничій...»	276
«За стінами холодна віє ніч...»	277
«Знов крізь розірвані, димчасті хмар клубки...»	277
«Не ясноокий образ Беатріче...»	277
Морозе! Ти — душа парнаського	278
Як Гамлет, придивляюсь я до хмар...»	278
«Я ніщо, я німий, я той білий листок...»	278
«Од голосу пащить і віє...»	279
«Плюскочуться білі качки...»	279
«Рожевий лавр цвіте в моїй кімнаті...»	280
В зоологічному саду	280
«Мені снилось: я мельник в старому млині...»	280
Червоне вино	281

«Задзвеніла синиця в саду...»	282
«Зимовий день. Плигають між скиртами...»	282
«Дотліває вечір. Огник догорає...»	282
«Дні ясності, дні бабиного літа...»	283
«Минає день за днем в красі одноманітній...»	283
«Чи пам'ятаєш? Ми вертали з полювання...»	283
Початок роману	284
«Молочно-сині зариси ланів...»	284
«І ці поля мені тепер чужі...»	285
«І шум людський, і велемудрі книги...»	285
«Коли усе в тумані життєвому...»	286
«Зелені тіні по душі майнули...»	286
«Не показать, а заховать я хочу...»	287
«Коли в грудях моїх тривога...»	287
Срібний сонет	287
Джема	288
«Трубить ріг співучий в чистій даліні...»	288
«Дедал безсмертний, втілення пориву...»	289
«Пером огненным вічність пише...»	289
«Далекий дім, замислений і білий...»	290
«Білі цуцики гуляють на соломі...»	290
«Колишеться човен. На землю вечір пада...»	290
«Рушниця висить на стіні...»	291
«Хай сніг іде холодний та лапатий...»	291
Дитинство	292
«Шумить, і шепче, і тривожить...»	292
«Вже червоніють помідори...»	292

Синя далечінь

«Прийшла! Таки прийшла нарешті!...»	294
Синя далечінь	294
Тиша	296
«Пісок. Вечірні хмари сиві...»	297
«Пройшло, проглянуло, майнуло...»	297
«Солодкий світ! Простір блакитно-білий...»	297
Він і вона	298
«Занімили, поникли, погасли ліси...»	299
«Плещуть на вогкому березі води, ясні й переливні...»	299
«Ми одпливали. Скільки нас було...»	300
«У горах, серед каменю й снігів...»	300
Сонет нудьги й бажання	301
Odi et amo	301
На льоду	302
Фантастичний бриг	302
«Коли засиніють веселі гаї...»	305
«Веранда, виноград, гудіння бджіл у білім...»	305
Стародавній роман	306

«На улицях вода синіє...»	307
«Катеринка на улиці грає...»	307
«Ізнов дорога й бризки з-під коліс...»	308
«Синіми ходить полями...»	308
«Трістан коня сідлає	308
«Крапивка на ставу цвіте і пахне...»	309
«Меди та пахощі живиці...»	309
«Коріння дуб розкинув узлувате...»	310
«У хутрі лисячим мене одвідав гість...»	310
«Вже закипає в чайнику вода...»	311
«Я знов на драбинчастім возі...»	311
Сафо до Афродіти	312
До музи	312
Ніще	313
Гейне	314
Шекспір	314
Бодлер	315
Несіть богам дари! Прозорий мед несіть...»	315
«Нашу шлюбну постелю квітчали троянди пахучі...»	316
«Грім одгримів, і солодкою млостою спокою...»	316
«У теплі дні збирання винограду...»	317
Діана	317
В освяченім гаю, де зеленіє лавр...»	318

Зі збірки «Тринадцята весна»

«У пушах, де лише стежки звірині...»	319
«Ключ у дверях задзвенів. Самота, працювита й спокійна...»	319
«Буває день: в запоні попелястий...»	320
«Я молодий і чистий...»	320
«Осінь ходить, яблука золотить...»	321
«Зелена піна лісу молодого...»	321
«Покину нудні сигнатурки в аптеці...»	322
«Мені здалось: ми йдемо із тобою...»	322
Папуга	323
Прочитавши Містралеві спогади	324
Олександрія	326
Скільки літ не пройде — все на скелі сидітиме...»	326
«Рожевий пил пройде гущу лісову...»	327
«Він об'їжджає коней молодих...»	327
«Коралові рухливі городи...»	327
«Війнулася фіранка на вікні...»	328
«В суботу грає море, і дельфіни...»	328
«Сині шогли ялин випливають у білім тумані...»	329
«Поете! Будь собі суддею...»	329
«Умерли всі — а за одним найтяжче!..»	330
«Слід копитів занесло сивим димом...»	330
«Закружляти в вітрі золотому...»	330

«Ні, ні! Прийдешнє — не казарма...»	331
«Мамо, сива мамо...»	331
«Мідь ударила в кімнату...»	332
«Наїжившись од різкого морозу...»	333
«Пливуть, живуть високо наді мною...»	333
«Як тинь, як пес, холодна самота...»	333
«Тут цілий день, у казнах закутий...»	334
Вікна говорять	334
Зі збірки «Крізь бурю й сніг»	
«Як мисливець обережний...»	337
Човен	338
Косовиця	340
Звірі	343
Година й негода	345
Мандрівники	347
Ловці	349
Дош	350
«Тріпоче сокір, сріблом потемнілим...»	350
«В буденщині поцвілій і прокислій...»	351
«Запахла осінь в'ялим тютюном...»	351
«Збирають світлі, золоті меди...»	352
«Знов той же Сфінкс, і знову жде одгадок...»	352
«...Стоїть в очу і досі: сірий тин...»	352
«На бур'яни, облиті жовчу...»	352
«Докурюйте сигари, допивайте...»	353
«Вона ішла по місту в час облоги...»	353
«Анхізів син, вклонившись богині...»	354
«Ні, зорянице, злотом і рубіном...»	354
Есмеральда	355
Троє в одному човні (не рахуючи собаки)	355
«На мосту, над темною водою...»	356
«Коли полинуть бригантини...»	356
Китаїв	357
Лягла зима. Завіяло дороги...»	357
«Я натомився од екзотики...»	358
Зі збірки «Де сходяться дороги»	
Буря	359
Адоніс і Афродіта	362
Осінній холодок над спраглою землею...»	364
«Студений вітер б'є в холодні вікна...»	365
«Пройшла і темні руки склала...»	365
«Ластівки літають, бо літається...»	365
«По теплому дощі вгрузають босі ноги...»	366
«Свіжа зелень розгойдалась...»	366
«Коли дзвенять черешні...»	366

«Ізнов «Тадеуша» я розгорнув...»	367
Подвійна лірика	368
«Як ліс, як щогли сміливих флотилій...»	368
Поет	369
Філософ	369
Коні	370
Отрута	370
Людськість	371
Труди і дні	371
Тополя	372
Опівдні	372
Ніч.	373
На фаянсі	374
Друге рибальське посланіє, зовсім не до рибалки адресоване	375
День	376
Музика	377
Труд	377
Відпочинок.	378
Діти	378
Смуток	378
Жорстокість	379
Серце	379
Поцілунок	379
Тиша	380
«Зі збірки «Гомін і відгомін»	
Пам'ятник	381
«Не надивися, ні! Я на сади рожеві...»	381
«Пробіг автомобіль, і синя хмарка диму...»	382
«Епоху, де б душею відпочить...»	382
«Піднялися крила...»	383
«Волохатий, фіолетовий...»	383
Гроза надходить	383
«Струмистий чорний шовк, лукаво-ніжний стан...»	384
Вечір напровесні	385
«Всім пахощам Аравії не змити...»	385
Дон-Жуан	385
Початок легенди	386
«Суворих слів, холодних і шорстких...»	387
Поетові.	387
Сатирикові	388
«Зі збірки «Збір винограду»	
Свиснув Овлур за рікою...	389
Море і солов'ї	389
«Димом котиться весна...».	395

Шафа	395
«Ніч колихала так ласкаво...»	396
Лист до загубленої адресатки	397
«Зі збірки «Сад над морем»	
«По зелено-синім морю...»	400
«Зі збірки «Троянди й виноград»	
Порада	401
Війна Червоної й Білої троянди	401
Черемшина після дощу	402
Коли копають картоплю...	403
Бабине літо.	403
Троянди й виноград	404
Мова	405
Зі збірки «Голосіївська осінь»	
«Почорніли заводи в озерах...»	406
«Є така поезія Верлена...»	406
Зі збірки «Зимові записи»	
Туга за молодістю	408
Зимові записи	409
Поза збірками	
«Нехай це щастя — тільки мрії...»	411
Спогади (З циклу «Відпочинок»)	411
II. Зелений луг	411
Небесний меч	412
Вечірня флейта	412
«Я так люблю, коли проміння сяє...»	413
Мислі	413
Каламутні води	414
Різдвяний сонет	415
«Гарячий брук, метелик жовтий...»	415
Миколі Зерову	416
З весняного зошита	416
З шовкових ниток	417
Бетховен	418
За вікном тріпоче листя...»	419
«Прийшла-підкралась із-за рогу...»	420
«Вітре, вітре, чародію...»	420
Друге цвітіння	421
Багряний вечір догорів...	422
Коментарі. <i>Леонід Ушкалов</i>	423